

Asia: VN/6617/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi järjestäytyneen rikollisuuden hallinnollisesta torjunnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen (sosiaalihuollon näkökulman osalta) pitää järjestäytyneen rikollisuuden hallinnollisen torjunnan vahvistamista tärkeänä ja yhteiskunnallisesti perusteltuna tavoitteena. Järjestäytynyt rikollisuus voi vaikuttaa myös sosiaalihuollon asiakasryhmiin esimerkiksi nuorten rekrytoinnin, päihde- ja velkasuhteiden hyväksikäytön, väkivallan uhan sekä haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden kontrolloinnin ja mukaanoton kautta. Sosiaalihuollolla on merkittävä rooli näiden ilmiöiden ennaltaehkäisyssä, asiakkaiden suojaamisessa ja rikollisista verkostoista irtautumisen tukemisessa.

Hyvinvointialue korostaa kuitenkin, että ehdotetun analyysikeskuksen tiedonsaanti-, käsittely- ja luovutusoikeuksien tulee olla sosiaalihuollon asiakastietojen osalta erityisen tarkkarajaisia. Sosiaalihuollon asiakastiedot ovat luonteeltaan arkaluonteisia, ja niiden käsittely rikollisuuden hallinnollisen torjunnan tarkoituksiin voi vaikuttaa asiakkaiden luottamukseen ja palveluihin hakeutumiseen. Esityksessä tulee täsmentää, voiko analyysikeskus pyytää tietoja hyvinvointialueen sosiaalihuollosta ja millä edellytyksillä tietoja voidaan luovuttaa. Tämä vaatii asian lisäselvitystä ja vaikutusten arviointia.

Hyvinvointialue pitää tärkeänä, ettei sosiaalihuoltoa asemoida rikostorjunnan operatiiviseksi tiedonkeruu- tai valvontaviranomaiseksi. Sosiaalihuollon perustehtävänä on asiakkaiden tuen, hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen. Erityisesti lasten, nuorten ja haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden kohdalla järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvä tieto tulee ensisijaisesti kytkeä suojeluun, varhaiseen tukeen ja irtautumisen mahdollistamiseen.

Hyvinvointialue esittää, että lakiluonnoksen jatkovalmistelussa täydennetään ja lisäselvitetään sosiaalihuoltoa koskevaa vaikutusarviointia. Arvioinnissa tulee käsitellä vaikutuksia asiakassuhteen

luottamuksellisuuteen, palveluihin hakeutumiseen, asiakastietojen suojaan, henkilöstön turvallisuuteen, hallinnolliseen kuormitukseen sekä hyvinvointialueiden ja analyysikeskuksen väliseen viranomaisyhteistyöhön. Lisäksi lain toimeenpano edellyttää valtakunnallista ohjeistusta ja koulutusta hyvinvointialueille.

Kannatettavaa on myös rahapelihaittojen torjumisen näkökulmasta, että rahapelilain mukaisten toimiluvanhakijoiden ja -haltijoiden kytköksiä järjestäytyneeseen rikollisuuteen olisi tunnistettujen riskin vuoksi mahdollista selvittää luonnoksessa esitetyllä tavalla. Esitykseen sisältyvät ehdotukset rahapelilain muuttamisesta ovat näin ollen myös kannatettavia.

Kaikessa valmistelussa tulee kuitenkin huomioida ihmisten perusoikeudet, oikeusturva sekä hyvä hallintomenettely. Rikosepäilyt ja niihin liittyvät kytkökset tulee olla todennettuja, eivätkä ne voi perustua oletuksiin.

Hyvinvointialue kannattaa järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan vahvistamista, mutta edellyttää, että sosiaalihuollon asiakastietojen suoja, asiakkaiden oikeusturva, lapsen etu, asiakassuhteen luottamuksellisuus ja sosiaalihuollon perustehtävä turvataan nimenomaisella ja tarkkarajaisella sääntelyllä. Tähän on kohdennettava tarpeen mukaan vielä lisäselvitystyötä.

Heinonen Merja
Etelä-Karjalan hyvinvointialue - Sosiaalityön johtaja